

RPO-625808-VII-7020/11006.2/09/JJ

**Raport Krajowego Mechanizmu Prewencji z rekontroli
w Zakładzie Poprawczym i Schronisku dla Nieletnich w Zawierciu
(wyciąg)**

1. Wstęp.

Na podstawie Artykułu 19 *Protokołu fakultatywnego do Konwencji w sprawie zakazu stosowania tortur oraz innego okrutnego, niehumanitarnego lub poniżającego traktowania albo karania*, przyjętego przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych w Nowym Jorku dnia 18 grudnia 2002 r. (Dz. U. 2007 Nr 30, poz. 192) oraz działając z upoważnienia Rzecznika Praw Obywatelskich, w dniu 30 marca 2011 r., do Zakładu Poprawczego i Schroniska dla Nieletnich w Zawierciu (zwanego dalej ZPiSdN lub placówką) udali się pracownicy Zespołu „Krajowy Mechanizm Prewencji” (zwanego dalej KMP lub Mechanizmem).

Celem wizytacji Krajowego Mechanizmu Prewencji było sprawdzenie realizacji zaleceń wydanych przez pracowników Mechanizmu w wyniku wizytacji placówki, przeprowadzonej w dniach 2 - 4 września 2009 r.

W ramach wizytacji dokonano następujących czynności:

- przeprowadzono rozmowę z Zastępcą Dyrektora ZPiSdN oraz personelem placówki;
- dokonano oglądu terenu placówki oraz pomieszczeń użytkowanych przez wychowanki, w tym: pokoi mieszkalnych, klas lekcyjnych, świetlic, sanitariatów, kuchni i stołówki, ambulatorium, sali gimnastycznej;
- przeprowadzono na osobności anonimowe rozmowy z wybranymi nieletnimi;
- zapoznano się z następującą dokumentacją placówki: księgą ewidencji wychowanków umieszczonych w izbie przejściowej, książką kar i nagród,

rejestrze stosowania środków przymusu bezpośredniego, wykazem wydarzeń nadzwyczajnych, protokołem kontroli sanitarnej Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Zawierciu z dnia 24 listopada 2010 r.

Dokonane w oparciu o powyższe czynności ustalenia, pracownicy Krajowego Mechanizmu Prewencji przekazali Zastępcy Dyrektora ZPiSdN oraz wysłuchali jego uwag i wyjaśnień.

Po zakończeniu wizytacji przeanalizowano: Regulamin ZPiSdN, Regulamin izby izolacyjnej, Regulamin odwiedzin wychowanek schroniska dla nieletnich, Regulamin odwiedzin wychowanek zakładu poprawczego, Sprawozdanie za rok szkolny 2009-2010, procedury postępowania interwencyjnego w sytuacjach kryzysowych, sprawozdanie Prezesa Sądu Okręgowego w Częstochowie z dnia 8 grudnia 2010 r., Regulamin Oddzielnego Pomieszczenia Mieszkalnego w Zakładzie Poprawczym i Schronisku dla Nieletnich w Zawierciu, Warunki oraz zasady umieszczania wychowanek w izbie przejściowej (odrębne dla Schroniska i Zakładu).

2. Charakterystyka placówki.

Zakład Poprawczy i Schronisko dla Nieletnich w Zawierciu jest jedną z trzech tego typu placówek przeznaczonych dla dziewcząt. W jej skład wchodzi schronisko zwykłe (z limitem 20 miejsc) oraz zakład poprawczy resocjalizacyjny typu półotwartego (z limitem 50 miejsc). W dniu wizytacji, stan faktyczny wychowanek przedstawiał się następująco: Schronisko – 14 osób, Zakład – 56 osób. Dwie wychowanki Zakładu przebywały na obserwacji psychiatrycznej w Lublińcu. W związku z przeludnieniem Zakładu, Dyrektor placówki złożył odpowiedni wniosek do Kierownika Okręgowego Zespołu Nadzoru Pedagogicznego w Katowicach, który wyraził zgodę na okresowe zwiększenie liczby wychowanek w grupie wychowawczej i oddziale szkolnym.

Placówka jest regularnie wizytowana przez Prezesa Sądu Okręgowego w Częstochowie. Sprawozdanie z przeprowadzonej w dniu 2 grudnia 2010 r. wizytacji nie zawierało zaleceń pokontrolnych pod kątem działalności placówki. W dniu 24 listopada 2010 r. Państwowy Powiatowy Inspektorat Sanitarny w

Zawierciu dokonał kompleksowej kontroli stanu sanitarnego placówki, w wyniku której nie stwierdził nieprawidłowości.

3. Stan realizacji zaleceń wydanych w wyniku wizytacji ZPiSdN, przeprowadzonej w dniach 2 - 4 września 2009 r.

Zgłoszone wówczas uwagi dotyczyły:

1. zmiany Regulaminu Zakładu Poprawczego i Schroniska dla Nieletnich w Zawierciu, w zakresie szczegółowo omówionym w raporcie;
2. dostosowania treści „Warunków oraz zasad umieszczania wychowanek w izbie przejściowej Zakładu Poprawczego i Schroniska dla Nieletnich w Zawierciu” do obowiązujących przepisów prawa, poprzez precyzyjne wskazanie podstaw umieszczenia nieletnich ze Schroniska oraz z Zakładu w izbie przejściowej;
3. wyeliminowania przypadków stosowania izby przejściowej jako środka dyscyplinarnego;
4. wyposażenia izby przejściowej w sposób odpowiadający warunkom pomieszczenia mieszkalnego, poprzez umieszczenie w nich na stałe łóżek (§ 44 ust. 4 oraz § 51 ust. 5 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 17 października 2001 r. w sprawie zakładów poprawczych i schronisk dla nieletnich [Dz. U. z 2001 r., Nr 124, poz. 1359], zwanego dalej rozporządzeniem).
5. bezwzględnego przestrzegania zasady, iż kontrola osobista nieletniej dokonywana jest przez pracownika płci żeńskiej;
6. sposobu odnoszenia się niektórych wychowawców i pielęgniarek do wychowanek oraz wyeliminowania zwrotów naruszających ich godność;
7. zamieszczenia na korytarzach placówki adresów instytucji, do których nieletnie mogą się zwrócić o pomoc, w przypadku łamania ich praw;
8. opracowania informatora, który wskazywałoby na prawa i obowiązki nieletnich;
9. nawiązania kontaktu z terapeutą lub seksuologiem, który podjąłby z nieletnimi problem seksualności;

10. systematycznego weryfikowania dat przydatności leków podawanych nieletnim, na bieżąco usuwając te przeterminowane;
11. remontu łaźni ogólnej, zamontowania baterii typu anty – wandal oraz umożliwienia nieletnim kąpiele w warunkach zapewniających poczucie intymności;
12. wyposażenia kabin prysznicowych oraz łaźni ogólnej w maty antypoślizgowe;
13. umożliwienia przyznawanie nieletnim z Grupy I Schroniska nagrody w postaci udzielania zgody na noszenie prywatnej odzieży, która jest przewidziana w katalogu nagród wymienionych w § 91 ust. 1 pkt 10 rozporządzenia;
14. systematycznego przeprowadzania przeglądu usterek w placówce.

Ad. 1. Dokonanie zmian Regulaminu Zakładu Poprawczego i Schroniska dla Nieletnich w Zawierciu.

Wszelkie proponowane przez wizytujących w 2009 r. zmiany Regulaminu zostały wprowadzone. Dokument ten w obecnym kształcie nie budzi wątpliwości, jest opracowany zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa.

Ad. 2. Dostosowanie treści „Warunków oraz zasad umieszczania wychowanek w izbie przejściowej Zakładu Poprawczego i Schroniska dla Nieletnich w Zawierciu” do obowiązujących przepisów prawa, poprzez precyzyjne wskazanie podstaw umieszczenia nieletnich ze Schroniska oraz z Zakładu w izbie przejściowej.

Dokumentacja w tym zakresie przekazana wizytującym nie budzi zastrzeżeń pod kątem zgodności z obowiązującymi przepisami prawa. Zasady i podstawy umieszczania nieletniej w odrębnym pomieszczeniu mieszkalnym zawarte zostały w „Regulaminie Oddzielnego Pomieszczenia Mieszkalnego w Zakładzie Poprawczym i Schronisku dla Nieletnich w Zawierciu”. Pobyt nieletniej w Oddzielnym Pomieszczeniu Mieszkalnym odnotowuje się zarówno w

dokumentacji placówki, jak i indywidualnych aktach nieletniej. Wychowanka umieszczona w tym pomieszczeniu jest nadzorowana w sposób ciągły. Opiekę pedagogiczną nad nieletnią sprawuje wówczas upoważniony przez dyrektora Placówki pracownik pedagogiczny lub nauczyciel/wychowawca/kierownik internatu. Zgodnie z zapisami Regulaminu, w czasie pobytu w Oddzielnym Pomieszczeniu Mieszkalnym nieletnia objęta jest procesem edukacyjnym i wychowawczym, korzysta ze spaceru oraz może uczestniczyć w praktykach religijnych.

Zasady i podstawy umieszczania podopiecznych w izbie przejściowej zostały opisane w: „*Warunkach oraz zasadach umieszczania wychowanek Schroniska w izbie przejściowej Zakładu Poprawczego i Schroniska dla Nieletnich w Zawierciu*”, a także „*Warunkach oraz zasadach umieszczania wychowanek Zakładu w izbie przejściowej Zakładu Poprawczego i Schroniska dla Nieletnich w Zawierciu*”. W wyżej wymienionych dokumentach podkreślono ważne kwestie związane z pobytem dziewcząt w izbach przejściowych, m.in. przeprowadzanie kontroli osobistej przez osobę tej samej płci, możliwość wyjścia na spacer oraz wykonywania drobnych prac porządkowych na terenie Placówki.

Ad. 3. Wyeliminowanie przypadków stosowania izby przejściowej jako środka dyscyplinarnego.

Po przeanalizowaniu *Księgi ewidencji wychowanek umieszczonych w izbie przejściowej*, a w szczególności czasu pobytu i powodów, z powodu których nieletnie są w niej umieszczane, niektóre zapisy mogą świadczyć o tym, że pobyt w tej izbie nadal stosowany jest jako kara. Odnotowano na przykład przypadki umieszczenia nieletniej w izbie przejściowej z powodu: dezorganizacji zajęć, nierespektowania poleceń nauczyciela, agresji werbalnej, przejawiania zachowań autoagresywnych. Pobyt podopiecznych w analizowanych przypadkach nie przekraczał 14 dni. Jednakże powody umieszczenia są opisane zbyt ogólnie. Ponadto, w dokumentacji nieletnich przebywających w izbach przejściowych nie ma zawartych informacji dotyczących realizacji obowiązku szkolnego. Zapisy zawierające tego typu informacje są niezbędne i świadczą o zapewnieniu nieletnim podstawowych praw. O ich

realizacji mówi również przepis § 7 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 26 sierpnia 2004 r. w sprawie organizacji roku szkolnego w szkołach w zakładach poprawczych i w schroniskach dla nieletnich (Dz. U. Nr 188, poz. 1947), w brzmieniu: „*wychowankowi umieszczonemu w izbie przejściowej zakładu poprawczego lub schroniska dla nieletnich, a także w grupie schroniska interwencyjnego, szkoła zapewnia udział w zajęciach dydaktyczno-wychowawczych organizowanych dla ogółu wychowanków, a w sytuacjach zagrożenia bezpieczeństwa - w zajęciach indywidualnych, według ustalonego przez dyrektora szkoły tygodniowego rozkładu zajęć*”.

W ocenie Krajowego Mechanizmu Prewencji odseparowanie wychowanka w celach bezpieczeństwa powinno trwać jak najkrócej i być stosowane w ostateczności, wówczas gdy inne oddziaływania nie przyniosły rezultatu. Nieletni umieszczeni w izbach przejściowych powinni mieć zapewnione prawo do nauki w takim samym zakresie jak pozostali wychowankowie. W trakcie pobytu podopiecznego w izbie przejściowej umożliwia się mu korzystanie z książek i gazet oraz godzinnych ćwiczeń na świeżym powietrzu. Wskazany jest także częsty kontakt z wychowawcą, psychologiem i lekarzem. Wszystkie te czynności powinny być odnotowane w dokumentacji nieletniego.

Ad. 4. Wyposażenie izby przejściowej w sposób odpowiadający warunkom pomieszczenia mieszkalnego.

Przedstawiciele Krajowego Mechanizmu Prewencji zwizytowali podczas oglądu placówki izby przejściowe oraz tzw. oddzielne pomieszczenie mieszkalne. Pokoje te są urządzone w odpowiedni sposób, ich wygląd dostarcza pozytywnych wrażeń wzrokowych. Znajdują się w nich: łóżka, stoły i krzesła.

Ad. 5. Bezwzględne przestrzeganie zasady, iż kontrola osobista nieletniej dokonywana jest przez pracownika płci żeńskiej.

W rozmowach indywidualnych dziewczęta nie wskazywały, aby tego typu zachowania miały miejsce. Osoby wizytujące zapoznały się z sytuacją z której wynikało, iż kontrola osobista nieletnich przeprowadzana była z udziałem osób tej

samej płci. Ponadto w Regulaminach, przedstawionych w pkt. 2, znajdują się zapisy mówiące o tym, że za przygotowanie i sprawdzenie wychowanki przed umieszczeniem w izbie przejściowej odpowiedzialny jest pracownik ochrony. W sytuacji, gdy uzna za konieczne przeprowadzenie kontroli osobistej, powinien poprosić o jej wykonanie pielęgniarkę, a w razie nieobecności pielęgniarki - pracownika pedagogicznego (kobietę) pełniącego dyżur w klasie lub grupie wychowawczej.

Ad. 6. Sposób odnoszenia się niektórych wychowawców i pielęgniarek do wychowanek oraz wyeliminowania zwrotów naruszających ich godność.

Podczas indywidualnych rozmów z wychowankami wizytujący nie odebrali uwag dotyczących stosowania niewłaściwych, obraźliwych zwrotów ze strony personelu. Wychowanki podkreślały, że lubią rozmawiać z wychowawcami, mają wśród nich osoby, które darzą zaufaniem. Podopieczne dobrze oceniły również opiekę medyczną, nie wskazując na jakiegokolwiek problemy w tej mierze.

Ad. 7. Zamieszczenie na korytarzach placówki adresów instytucji, do których nieletnie mogą się zwrócić o pomoc, w przypadku łamania ich praw.

Krajowy Mechanizm Prewencji uznaje, że każdemu nieletniemu pozbawionemu wolności należy umożliwić stały dostęp do adresów instytucji, do których mogą się zwrócić w sytuacji, gdy ich prawa nie są przestrzegane. Adresy instytucji powinny znajdować się w ogólnodostępnym i widocznym dla nieletnich miejscu, tak by wgląd do nich nie był uzależniony od decyzji personelu lub innych czynników. W związku z zamieszczeniem na korytarzach ZPiSdN w/w informacji, Krajowy Mechanizm Prewencji nie wniósł żadnych zastrzeżeń w tym zakresie.

Ad. 8. Opracowanie informatora, który wskazywałyby na prawa i obowiązki nieletnich.

W placówce opracowany został „Przewodnik po Zakładzie Poprawczym i Schronisku dla Nieletnich w Zawierciu”, skierowany do wychowanek i ich rodziców. Zawarte w nim informacje dotyczą głównie funkcjonowania placówki,

praw i obowiązków nieletniej, nagród i środków dyscyplinarnych, zasad odwiedzin, telefonów do ważnych instytucji, etc. Informator przygotowany został przez Fundację „Życie na nowo” działającą przy placówce, przy wspólnym zaangażowaniu personelu i podopiecznych. W ocenie Krajowego Mechanizmu Prewencji warto podkreślić taką inicjatywę i propagować w innych placówkach, jako przykład dobrej praktyki. Pobyt nieletniej w tego rodzaju miejscach może uaktywniać stres i obawy co do przyszłości, szczególnie w pierwszych dniach pobytu należy podejmować wzmożone oddziaływania w kierunku zapoznania podopiecznej z charakterem placówki. Negatywne nastawienie nieletniej w pierwszych dniach pobytu w placówce może powodować niechęć do rozmowy z personelem. Dlatego w takiej sytuacji najlepszym rozwiązaniem jest zaproponowanie skorzystania z Przewodnika. Należy podkreślić, iż jest on napisany zrozumiałym i przyjaznym językiem.

Ad. 9. Nawiązania kontaktu z terapeutą lub seksuologiem, który podjąłby z nieletnimi problemem seksualności.

W placówce zorganizowano szkolenia kadry pedagogicznej z seksuologiem pod kątem radzenia sobie w sytuacjach trudnych, wywołanych homoseksualizmem dziewcząt. Krajowy Mechanizm Prewencji popiera taką inicjatywę, jednakże uważa, że takie szkolenia/warsztaty powinny odbyć się również z podopiecznymi. Jak wynika z zebranych podczas wizytacji informacji, zachowania lesbijskie wśród wychowanek są przyczyną innych problemów. Przykładem jest podjęcie próby samobójczej jednej z podopiecznych. Krajowy Mechanizm Prewencji ustalił, iż podłożem tego zdarzenia były relacje lesbijskie pomiędzy dziewczętami. Opisana sytuacja podkreśla konieczność przeprowadzania systematycznych oddziaływań edukacyjnych i psychologicznych, które pomogą zrozumieć nieletnim różne mechanizmy związane z seksualnością, w tym całe spektrum zachowań homoseksualnych.

Ad. 10. Systematyczna weryfikacja dat przydatności leków podawanych nieletnim.

W trakcie wizytacji przeprowadzono ogląd m.in. ambulatorium. Przejrzano leki znajdujące się w apteczce, nie odnotowano przeterminowanych medykamentów. W odpowiedzi na wnioski i zalecenia przedstawicieli Krajowego Mechanizmu Prewencji z wizytacji w 2009 r., Dyrektor placówki poinformował, iż przeprowadził rozmowy dyscyplinujące z pielęgniarkami, aby daty przydatności leków podawanych nieletnim były systematycznie weryfikowane, a przeterminowane leki były na bieżąco usuwane. Przewidziano też okresowe kontrole, dokonywane przez kadrę kierowniczą, aby sprawdzić, czy powyższe zalecenia są realizowane.

Ad. 11. Remont łazienki ogólnej, zamontowanie baterii typu anty – wandal oraz umożliwienia nieletnim kąpiel w warunkach zapewniających poczucie intymności.

Łazienka ogólna została wyposażona w baterie typu anty-wandal, jednakże podczas remontu nie uwzględniono zalecenia dotyczącego zainstalowania przesłon pomiędzy poszczególnymi stanowiskami prysznicowymi, które umożliwiałyby kąpiel w warunkach zapewniających intymność. Zgodnie z **Regułami Narodów Zjednoczonych Dotyczącymi Ochrony Nieletnich Pozbawionych Wolności (Rezolucja Zgromadzenia Ogólnego 45/113)** sanitariaty powinny mieć właściwy standard i być tak umieszczone, ażeby każdy nieletni mógł z nich korzystać stosownie do swoich potrzeb, w odosobnieniu, w czystości i w przyzwoity sposób (Reguła 34). Mając na uwadze powyższe standardy, Mechanizm ponownie zaleca osłonięcie poszczególnych stanowisk do kąpiel.

Ad. 12. Wyposażenia kabin prysznicowych oraz łazienki ogólnej w maty antypoślizgowe.

Kabiny prysznicowe zostały wyposażone w maty antypoślizgowe.

Ad. 13. Umożliwienia przyznawania nieletnim z Grupy I Schroniska otrzymywania nagrody w postaci udzielania zgody na noszenie prywatnej odzieży.

Po przeanalizowaniu Księgi nagród schroniska, osoby wizytujące zauważyły, że nagroda w postaci zgody na noszenie prywatnej odzieży nie była udzielana często (4 razy w 2010 r.; dla porównania nagroda w postaci pochwały na apelu – 54 razy, zgoda na rozmowę telefoniczną na koszt zakładu – 24 razy). Dziewczęta w rozmowach podkreślały, że stroje (tzw. „zakładowe”), które mają obowiązek nosić w placówce, są dla nich upokarzające. Zgodnie z punktem 36 **Reguł Narodów Zjednoczonych Dotyczących Ochrony Nieletnich Pozbawionych Wolności (Rezolucja Zgromadzenia Ogólnego 45/113)** w miarę możliwości należy zezwalać nieletniemu na używanie własnej odzieży. Zakład ma troszczyć się o to, aby każdy nieletni miał ubranie odpowiednie ze względu na klimat i wystarczające do zapewnienia dobrego stanu zdrowia; w żadnym wypadku nie może ono być źródłem upokorzenia lub poniżenia.

Biorąc pod uwagę powyższe zalecenia, Krajowy Mechanizm Prewencji zaleca, aby Dyrektor placówki rozważył zintensyfikowanie udzielania tego typu nagród, szczególnie iż nie stanowią one dodatkowego obciążenia finansowego dla placówki.

Ad. 14. Systematyczne przeprowadzanie przeglądu usterek w placówce.

Jak poinformował Dyrektor ZPiSdN, w placówce założona została księga usterek, w której na bieżąco wpisywane są zauważone defekty. Od dnia 7.09.2009 r. grafik pracy pracowników obsługi ustalany jest tak, aby codziennie w godzinach popołudniowych jeden z pracowników mógł na bieżąco usuwać usterki. W trakcie oglądu placówki, przedstawiciele Krajowego Mechanizmu Prewencji nie zauważyli, ażeby pomieszczenia były zaniedbane lub wymagały naprawy ich wyposażenia.

4. Inne uwagi wynikające z rekontroli.

4.1. Użycie środków przymusu bezpośredniego.

Z rejestru zastosowania środka przymusu bezpośredniego wynika, że w 2010 r. odnotowano 4 przypadki zastosowania środka przymusu bezpośredniego w postaci użycia siły fizycznej. Podczas wizytacji przedstawiciele KMP, widzieli użycie środka przymusu bezpośredniego w postaci siły fizycznej, jednakże sytuacja ta nie została odnotowana w rejestrze środków przymusu bezpośredniego. Krajowy Mechanizm Prewencji zaleca, ażeby wszystkie przypadki stosowania przymusu bezpośredniego były rzetelnie dokumentowane.

4.2. Monitoring.

Usytuowanie ekranu powoduje, że obraz z kamer jest widoczny dla osób postronnych (innych wychowanek, osób odwiedzających, itp.). Krajowy Mechanizm Prewencji uważa, że w celu poszanowania intymności osób monitorowanych należy zabezpieczyć dane z monitoringu przed wglądem osób do tego nieupoważnionych.

4.3. Stosowanie odpowiedzialności zbiorowej.

Podczas czynności dokonywanych w trakcie wizytacji, Krajowy Mechanizm Prewencji odnotował sytuacje, które mogą świadczyć o tym, że w placówce stosowana jest odpowiedzialność zbiorowa (np. za przewinienie jednej osoby konsekwencję ponosi cała grupa). Należy zaznaczyć, iż zgodnie z **Regułami Narodów Zjednoczonych Dotyczącymi Ochrony Nieletnich Pozbawionych Wolności (Rezolucja Zgromadzenia Ogólnego 45/113): (...)** *Sankcje zbiorowe mają być zakazane (Reguła 67). Dyscyplinarne karanie nieletniego powinno być dozwolone wyłącznie w ściśle wytyczonych granicach obowiązującego prawa i regulaminów (Reguła 70).* Krajowy Mechanizm Prewencji uznaje zatem, że stosowanie odpowiedzialności zbiorowej nie jest właściwą formą oddziaływania dyscyplinującego.

5. Wnioski.

Czynności podjęte w ramach przeprowadzonej rekontroli placówki pozwalają na stwierdzenie, iż większość nieprawidłowości związanych z jej funkcjonowaniem, które ujawniono w trakcie poprzedniej wizytacji, zostało usuniętych.

Niewątpliwie wychowanki mają zapewnione bardzo dobre warunki bytowe. Odpowiednie wyposażenie pokoi mieszkalnych, a także innych pomieszczeń przyczyniają się do wytworzenia przyjemnej atmosfery w ZPiSdN. Uwagę wizytujących wzbudził szeroki wachlarz możliwości w zakresie zajęć dodatkowych, przygotowywanych z myślą o podopiecznych.

Na podstawie art. 19 Protokołu Fakultatywnego do Konwencji w sprawie zakazu stosowania tortur oraz innego okrutnego, niehumanitarnego lub poniżającego traktowania albo karania, Krajowy Mechanizm Prewencji rekomenduje:

1. zorganizować nieletnim systematyczne oddziaływania edukacyjne i psychologiczne w zakresie seksuologii;
2. zapewnić w łaźni ogólnej wyposażenie, które będzie umożliwiało kąpiel w warunkach zapewniających intymność;
3. zaprzestać stosowania odpowiedzialności zbiorowej oraz stosować tylko te kary, które są dozwolone wyłącznie w ściśle wytyczonych granicach obowiązującego prawa i regulaminów;
4. rozważyć zintensyfikowanie udzielania nagród w postaci zgody na noszenie prywatnej odzieży;
5. rzetelnie dokumentować wszystkie przypadki stosowania przymusu bezpośredniego;
6. zabezpieczyć dane z monitoringu przed wglądem osób do tego nieupoważnionych.

W odpowiedzi na powyższe wnioski i zalecenia **Dyrektor placówki** poinformował, iż w nowym roku szkolnym w planach pracy psychologów, planach

wychowawczych grup internatowych oraz szkoły zostaną zaplanowane i realizowane w większym zakresie niż dotychczas zajęcia z obszaru seksuologii.

Ponadto, wyposażenia łaźni ogólnej w przesłony zapewniające intymność wychowankom wiąże się z dużym nakładem finansowym. W związku z problemami finansowymi Placówki, wyposażenie takie zostanie wykonane w terminie późniejszym, jednak nie później niż w pierwszych tygodniach 2012 roku.

Dyrektor wskazał, iż nieznane mu są przypadki odpowiedzialności zbiorowej i stosowania środków dyscyplinarnych niezgodnych z obowiązującym prawem i regulaminami. Poinformował także, iż „zgoda na noszenie prywatnej odzieży” znajduje się na dziesiątej pozycji w gradacji nagród stosowanych w schronisku dla nieletnich (zgodnie z rozporządzeniem). Nieletniej przebywającej w grupie schroniska I (kilka tygodni), trudno jest osiągnąć tak wysoki stopień w gradacji nagród. Ponadto, wydanie zezwolenia na prywatną odzież nieletniej w pełni nie zdiagnozowanej, której nieracjonalne myślenie i postępowanie nie uległo jeszcze oddziaływaniom wychowawczym może pomóc w próbie ucieczki, co stanowi zagrożenie dla organizacji bezpieczeństwa w placówce. Poza tym, nowodoprowadzona dziewczyna, posiadająca atrakcyjną dla innych wychowanek odzież, może być obiektem wymuszeń oraz innych oddziaływań podkultury przestępczej ze strony starszych podopiecznych zakładu poprawczego.

Dyrektor zapewnił także, iż wszystkie przypadki stosowania środków przymusu bezpośredniego będą rzetelnie dokumentowane, zaś dane z monitoringu zostały zabezpieczone przed wglądem osób do tego nieupoważnionym.